Justitieutskottets betänkande

1979/80: 23

med anledning av propositionen 1979/80: 100 såvitt gäller anslag till justitiedepartementet m. m. jämte motion

ANDRA HUVUDTITELN

Justitiedepartementet m. m.

1. **Statsrådsberedningen. Justitiedepartementet.** Utskottet tillstyrker regeringens i propositionen 1979/80: 100 bilaga 5 (justitiedepartementet) under punkterna A 1 och A 2 (s. 18 och 19) framlagda förslag och hemställer

att riksdagen för budgetåret 1980/81 anvisar

1. till *Statsrådsberedningen* ett förslagsanslag av 8 426 000 kr.,
2. till *Justitiedepartementet* ett förslagsanslag av 25 186 000 kr.

2. **Kommittéer m. m.** Regeringen har under punkten A 3 (s. 19 och 20) föreslagit riksdagen att till Kommittéer m. m. för budgetåret 1980/81 anvisa ett reservationsanslag av 19 500 000 kr.

Motion

I motionen 1979/80: 272 av Kerstin Anér (fp) hemställs att riksdagen beslutar anhålla att regeringen utarbetar nya direktiv eller riktlinjer för verksamheten inom samarbetsorganet för rättsväsendets informationssystem (SARI), varvid integritetsaspekten särskilt beaktas, samt skapar ett parlamentariskt inflytande över SARI i lämplig form.

Utskottet

Enligt regeringens förslag under förevarande punkt beräknas bl. a. högst 1,1 milj. kr. under anslaget för fortsatt utredning av informationssystemet för rättsväsendet (RI).

Utskottet tillstyrker regeringens förslag till medelsberäkning.

I motionen 272 tar motionären upp verksamheten inom samarbetsorganet för rättsväsendets informationssystem (SARI). Enligt motionären bör regeringen utfärda direktiv för verksamheten och skapa ett parlamentariskt inflytande över den.

SARI tillkallades enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 30 december 1966 för att bereda frågan om omläggning av rutiner inom rättsväsendet för automatisk databehandling. Samarbetsorganet är for-

mellt en statlig kommitté, knuten till justitiedepartementet. Det består av företrädare för justitie- och budgetdepartementen samt centrala myndigheter inom rättsväsendet och leder det s. k. RI-projektet, dvs. uppbyggnaden av rättsväsendets informationssystem (RI). Bestämmelser härom ges i kungörelsen (1970: 517) om rättsväsendets informationssystem (RI-kungörelsen).

Syftet med RI-projektet är främst att förenkla och förbättra informationsutbytet mellan myndigheterna inom rättsväsendet samt mellan dessa myndigheter och andra myndigheter med vilka de har ett frekvent utbyte av information. I samband därmed söker man också på olika sätt rationalisera kontorsarbetet inom myndigheterna. Ett annat huvudsyfte med RI-projektet är att skapa underlag för planeringen inom rättsväsendet.

Arbetet med RI-projektet bedrivs i första hand vid de olika myndigheterna inom rättsväsendet inom ramen för deras ordinarie rationaliseringsarbete. Myndigheterna sätter in förhållandevis stora resurser för utredning av olika frågor inom RI-projektets ram. Justitiedepartementet tillskjuter också utredningsresurser.

En utgångspunkt vid arbetet med RI-projektet är att vederbörande myndighet själv har det fulla ansvaret för sitt arbete med projektet. Uppgiften för SARI är att vara samordnare av de olika myndigheternas arbete inom RI-projektets ram.

RI-projektet har lett till att ADB och andra moderna hjälpmedel tagits i bruk i ökande omfattning inom rättsväsendet både när det gäller administration och när det gäller den egentliga verksamheten.

RI byggs upp av en rad från varandra skilda delsystem och är inte tänkt att bli ett enda datasystem med en stor databank.

De system som hittills utvecklats tillhör med några få undantag tre huvudgrupper, nämligen BROTTSRI, LAGRI eller numera RÄTTSDATA samt PLANRI.

BROTTSRI är ett system för brottmålsförfarandet i vid mening hos polis, åklagare och de allmänna domstolarna samt för förfarandet inom kriminalvården. En viktig utgångspunkt i arbetet med BROTTSRI har varit att sammanföra olika brottsregister och minska brottsregistreringen till vad som är oundgängligen nödvändigt. Ett resultat av arbetet har varit att det allmänna kriminalregister som fördes av kriminalvårdsstyrelsen har slopats. Det kunde ske i samband med att de centrala polisregistren överfördes till ADB.

RÄTTSDATA är ett system för lagstiftningsförfarandet i vid mening och rättspraxis. Inom denna grupp utvecklas rutiner för diarieföring, beslutsregistrering, textbehandling och informationssökning. Syftet är att förbättra informationen till bl. a. myndigheterna om olika lagförarbeten. För SARI:s del är det här främst fråga om att samordna

samarbetet mellan dem som svarar för tryckning av olika handlingar, bl. a. författningar och rättsfall.

PLANRI är ett system för planering och uppföljning inom rättsväsendet.

Systemen är helt åtskilda från varandra. Det är sålunda inte möjligt att från en terminal som är ansluten till ett system i RÄTTSDATA komma in i ett dataregister i BROTTSRI. Rikspolisstyrelsen svarar för driften av merparten av systemen i BROTTSRI samt vissa rutiner i PLANRI. Datamaskincentralen för administrativ databehandling (DAFA) svarar för driften av övriga system.

Utöver reglerna i RI-kungörelsen ges särskilda bestämmelser i regleringsbrev för rikspolisstyrelsen, domstolsverket och kriminalvårdsstyrelsen. Verksamheten styrs också av andra särskilda regeringsbeslut. I regleringsbreven anges hur stora resurser som får användas för datorbearbetningar m. m. och för vilka system och ändamål resurserna får användas. Verksamheten regleras vidare av bestämmelser i datalagen (1973: 289). Beträffande personregister som inrättas genom beslut av riksdagen eller regeringen gäller enligt datalagen att yttrande från datainspektionen skall inhämtas före beslutet.

Av intresse i sammanhanget är riksdagens ställningstagande under våren 1979 till propositionen 1978/79: 121 om användningen av automatisk databehandling (ADB) i statsförvaltningen. Under riksdagsbehandlingen framhölls av vederbörande utskott (FiU 1978/79: 34) att det är nödvändigt att förbättra statsmakternas insyn i användningen av ADB och att ge statsmakterna bättre möjligheter att påverka inriktningen av ADB-användningen. Utskottet fann starka skäl tala för inrättande av en datadelegation, knuten till regeringskansliet. En huvuduppgift för denna delegation borde enligt utskottet vara att bevaka utvecklingen av datoriseringen, främja kunskapsutvecklingen på området och föreslå åtgärder för att garantera en positiv utveckling av datoranvändningen i samhället under demokratisk styrning och kontroll. Delegationen borde även kunna medverka i beredningen av viktigare beslut rörande statlig ADB-verksamhet. Riksdagen gav som sin mening regeringen till känna vad utskottet anfört.

En proposition vari bl. a. frågan om inrättande av en datadelegation berörs väntas bli förelagd riksdagen under innevarande riksmöte.

Här bör vidare nämnas att datalagstiftningskommittén (Ju 1976: 05) gör en översyn av lagstiftningen om personorienterad ADB-information (med tonvikt på bl. a. skyddet för den personliga integriteten i samband med registrering av personuppgifter) och att sårbarhetskommittén nyligen lagt fram förslag om ett principiellt tillståndsförfarande beträffande datoranvändning inom den offentliga sektorn (SOU 1979: 93).

Inom SARI pågår f. n. arbete med syfte bl. a. att vissa av databaserna

inom RÄTTSDATA via terminalanslutningar till DAFA skall göras tillgängliga för utomstående intressenter, såväl myndigheter som enskilda. I anslutning till detta förslag om ytterligare terminalanvändare uppkommer frågan om en utvidgning av kretsen av de organ och institutioner som företräds i SARI. I infordrat yttrande har datainspektionen utlåtit sig över förslaget och därjämte förespråkat att man överväger de fördelar som kunde vinnas om SARI gavs en parlamentarisk sammansättning.

Vid ställningstagande till motionsönskemålet bör enligt utskottets mening till en början beaktas att verksamheten inom SARI är omedelbart knuten till regeringskansliet och att för verksamheten gäller föreskrifter som regeringen meddelat bl. a. i RI-kungörelsen och i ändringar av denna samt genom regleringsbrev för myndigheter som ingår i SARI. Verksamheten är på sätt som angetts i det föregående också — t. ex. då det gäller skyddet för den enskildes integritet — underordnad bestämmelserna i datalagen och centralt fastlagda riktlinjer rörande användningen av ADB i statsförvaltningen. Vidare måste beaktas att det är envar av de myndigheter som ingår i SARI som är självständigt ansvarig för sitt arbete med RI-projektet; formella beslut som binder myndigheten fattas inte av SARI.

Med hänsyn till det anförda och till den föränderlighet som måste prägla SARI:s verksamhet saknas enligt utskottets mening skäl att binda SARI vid andra direktiv för verksamheten än sådana som redan finns.

I frågan om tillskapande av ett särskilt parlamentariskt inflytande över SARI bör enligt utskottets mening noteras att ett sådant inflytande redan finns genom lekmannaledamöterna i de olika verk som deltar i RI-projektet och som fattar de slutliga besluten rörande projektet. Enligt utskottets mening saknas anledning anta att en parlamentarisk medverkan härutöver i enlighet med motionsyrkandet skulle fylla någon meningsfull uppgift. Skäl till annat ställningstagande kan dock uppkomma om verksamheten i framtiden får en väsentligt annorlunda inriktning. Under hänvisning till det anförda anser utskottet att motionärens önskemål i denna del inte bör bifallas. Ett särskilt skäl för denna ståndpunkt är att frågan om en utvidgning av representationen i SARI såsom framgår av det föregående f. n. är aktuell i regeringens kansli.

Utskottet avstyrker bifall till motionen.

Utskottet hemställer

1. att riksdagen beträffande *medelsberäkningen* med bifall till regeringens förslag till *Kommittéer m. m.* för budgetåret 1980/81 anvisar ett reservationsanslag av 19 500 000 kr.,
2. att riksdagen beträffande *direktiv för samarbetsorganet för rättsväsendets informationssystem* avslår motionen 1979/80: 272 i denna del (yrkandet 1),
3. att riksdagen beträffande *parlamentariskt inflytande över samarbetsorganet för rättsväsendets informationssystem* avslår motionen 1979/80: 272 i denna del (yrkandet 2).

3. **Extra utgifter. Information om lagstiftning m. m.** Utskottet tillstyrker regeringens förslag under punkterna A 4 och A 5 (s. 20) och hemställer

att riksdagen för budgetåret 1980/81 anvisar

1. till *Extra utgifter* ett reservationsanslag av 1 050 000 kr.,
2. till *Information om lagstiftning m. m.* ett reservationsanslag av 1 000 000 kr.

Stockholm den 28 februari 1980

På justitieutskottets vägnar
LISA MATTSON

Närvarande: Lisa Mattson (s), Åke Polstam (c), Eric Jönsson (s), Hans Petersson i Röstånga (fp), Arne Nygren (s), Björn Körlof (m), Lilly Bergander (s), Gunilla André (c), Göte Jonsson (m), Ella Johnsson (c), Karl-Gustaf Mathsson (s) och Maja Ohlin (s).

Reservation

Vid punkten 2 (Kommittéer m. m.)

Parlamentariskt inflytande över SARI (mom. 3)

Hans Petersson i Röstånga (fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 4 som börjar med "I frågan" och slutar med "regeringens kansli" bort ha följande lydelse:

I frågan om tillskapande av ett särskilt parlamentariskt inflytande över SARI bör enligt utskottets mening särskilt beaktas att syftet med kommitténs arbete främst är att förbättra informationsutbytet mellan myndigheterna inom rättsväsendet, vilket innebär att kommitténs arbete berör principiellt viktiga frågor såsom hänsynstagandet till kraven på integritetsskydd.

Såsom framhålls i motionen är kommittén i dag sammansatt av tjänstemän som företräder departement och rättsväsendets myndigheter. Någon lekmannarepresentant finns inte. Utskottet ansluter sig till den i motionen framförda bedömningen att kommittén bör kompletteras med en viss parlamentarisk representation, så att förtroendevalda politiker kan följa utvecklingen inom det aktuella området. Utskottet förordar därför att riksdagen med bifall till motionen i denna del beslutar anhålla att regeringen vidtar åtgärder för att tillskapa ett parlamentariskt inflytande över samarbetsorganet för rättsväsendets informationssystem.

dels att utskottets hemställan under moment 3 bort ha följande lydelse:

3. att riksdagen beträffande *parlamentariskt inflytande över samarbetsorganet för rättsväsendets informationssystem* med bifall till motionen 1979/80: 272 i denna del (yrkandet 2) beslutar anhålla att regeringen vidtar åtgärder för att tillskapa ett parlamentariskt inflytande över samarbetsorganet.

NORSTEDTS TRYCKERI STOCKHOLM 1980